

30 let

mesečnika
za književnost

Literatura

340
oktober 2019, letnik XXXI

GAŠPER KRALJ

38

Škrbine

(odlomek)

IX.

V veži, ki se odpira na »notranje dvorišče z vodnjakom«, gre mimo nekih panojev ali »vitrin z listinami« in nato »gor po stopnicah«, ki vodijo – v sprejemno pisarno, si mislim. Nekje tam v predprostoru naleti na barvito oblečeno žensko (»rumeni lasje, zeleni čevlji s platformo, oranžna baretka«), ki se ukvarja s fotokopirnim strojem. Ženska ga poprosi, naj malo počaka, in nato, ko konča, povpraša, kaj želi, na kar tip ne zna formulirati niti najbolj preprostega odgovora. Pretiravam. Lahko pa si mislim, da gre pogovor, ki sledi, nekako takole ...

Kaj natančno vas pa zanima? mu reče ženska. Ali: ste lahko bolj specifični? Hiša, reče on. Kje pa naj bi bila ta hiša? Na Poljanski. Pa veste številko? Ne, reče on. Ali: približno, na sproti gimnazije. Torej bova morala pogledati na zemljevid. Še kaj? Stari starši, če so živeli tam. O stanovalcih ali družinah bo pa drugje, ampak pojdiva lepo po vrsti, če ste tako prijazni, izpolnite najprej tole, reče ženska in predenj porine tri ali štiri izposojevalne listke. Tip ne ve, kaj naj napiše ne kam, pod črto

ali nad njo. Ženska ga pogleda pomilujoče ali celo z nekakšno materinsko otožnostjo, si mislim, ah, kar pustite, bom jaz, mu reče.

Veste, mu pravi, medtem ko izpolnjuje zahteve za dostop do gradiva, niste edini; ljudje sploh ne vedo, kaj arhiv je ne kaj tukaj hranimo, laže bi bilo, če bi si prej malo prebrali, se malo pripravili. Tip ne dojame, da kritika leti nanj. Prikimava. Laže zanje, ki bi si tako razjasnili, kaj sploh hočejo, in laže zame, ki bi jim znala hitro povedati, ali je tisto, kar iščejo, karkoli že to je, sploh lahko pri nas v depoju. Takole, reče ženska in mu drugega za drugim pokaže izpolnjene listke – bo v redu? Čeprav je vprašanje retorično, tip še kar prikimava. Pojdite tjale, mu reče barvita arhivarka, si mislim, ali: počakajte me tamle – tip se ne zgane, njene oči švignejo k vratom (»čitalnica«) –, jaz grem pa pogledat, če se bo kaj našlo ...

Lesene študijske mize in vanje usmerjeni svetlobni snopi, ki jih oddajajo antikvarno stilizirane diodne luči in ki prostor polnijo s kontemplativno rumeno svetlobo, vzdolž sten ali namesto njih z mapami s spisi ali s fascikli založene omare, po kotih težki kovinski predalniki z zemljevidi ali načrti ali tlorsi velikih formatov, čeprav ne, arhivska čitalnica naj bi bila bolj podobna »čakalnici zavoda za zaposlovanje«, »sobi za preverjanje znanja iz cestnoprometnih predpisov« ali »šolski učilnici«. Vendar pa v njej ni mladeži, marveč starež, pravzaprav »sami starci«, se mu zapiše na listek. Sošolce v tretjem življenjskem obdobju, ki »škrebljajo«, primerja s »cerkvenimi pisarji«, tisto, kar pišejo, pa »skrivajo, kot bi bili na izpitu«.

Usedel se nekam tja. Obide ga želja, da bi tudi sam napisal kaj ali vsaj malo škrebljal. Pobrska po malhi, izvleče list, kot je tale pred mano, in se loti dela. Še prej neka zagata glede pisal: očitno je dovoljeno pisati le s svinčnikom. S kemičnim ne

smete, mu reče sosed ali nekdo tam. Kakorkoli že, vzame list, dobi svinčnik, nekje pa stakne tudi seznam – mogoče je bil na mizi že prej, ko je prišel tja –, »mestni register«, in se pretvarja, da je pri stvari.

»Uradniški izpiti, postopači, berači, prestopki in globe, ubegi, nagrade, kontrola zdravil, mazači, zakoniti pisači ...«, ko se nad njim prikaže arhivarka, si mislim. Tule, mu reče in izroči nekaj škatlic. Tip je vmes nekam odplaval. Priplava na površje. Odsoten ali krmežljav, kot bi se pravkar zbudil. Gleda vanjo, predstavljam pa si, da jo vidi razmazano kot pod vodo. Diasi, mu reče arhivarka, si mislim, in potolče po malih škatlah. In filmi, mu še pojasni in potolče po nekoliko večjih. Ampak vidim, da ste že zaposleni, še doda in oštine list, ki ga tip v hipu pokrije z roko. No, ko boste, mi povejte, bom tam, in gre za kateder.

Ne odpre škatel, še pogleda jih ne, si mislim, z vnemo norca ali obsedenca, kar mi je všeč, prepisuje iz registra. Kje sem ostal? si reče, si mislim, kot bi bilo to pomembno, kot bi za to, da ne nadaljuje od tam, kjer je bil, potem komu odgovarjal.

»Zakoniti pisači«, ne, tu sem že bil, si reče, si mislim, in prečrta, »najdene, izgubljene, ukradene stvari, osebna poizvedba, tiralice, izpuščeni kaznjenci, nošenje orožja, prisilne delavnice, motenje reda in miru ...«, zdaj vse glasneje škreblja in moti druge okoli sebe. Nasmiha se, morda izusti kaj ali prebere tisto, kar je napisal, morda se kdaj pa kdaj celo zareži. Starci se obračajo k njemu. Spogledujejo se. Godrnjajo. Se protižujejo. Arhivarka, varuhinja reda in miru tam, ga ne gleda več z nobeno materinsko otožnostjo.

»Razstrelivo, izgon inozemcev, prepovedan tisk, trpinčenje živali, parni kotli, prazniki, tuji umetniki, policijska ura, prireditve, požari, gasilstvo, olepšava mesta ...« Ni važno, kaj

piše, samo da piše. Pomemben je nastop. In performans mu očitno dobro uspeva. Pozornost vseh je usmerjena vanj. Tudi najbolj naglušnih in betežnih. Narekuje ritem. Po odtisu sodeč pri tem večkrat zlomi konico svinčnika, s katerim na vso moč pritiska.

Še tole, si reče, si mislim, »odpust od vojakov, dezerterji, brambrovci in črna vojska, konji, invalidi ...«. Pa še tole: »prihvzete prakse, babiška šola, blaznice, porodnišnice, najdenišnice, mrliči, pokopalnišča in prekopi, trgovanje s strupi«. Pa čisto samo še tole, zavzdihne, »ženitovanske zadeve, pohabljenje samega sebe ...«, ko se nad njim ponovno prikaže kakor tropsko ribo pisana arhivarka. Že spet potrebuje nekaj časa, da izenači pritisk. Že spet jo slabo vidi. Oprostite, reče arhivarka, si mislim, me zelo veseli, da nekdo pri nas tako uživa. Morda uporabi prav to besedo, tega ne vem, se mi pa zdi, da kar dobro opiše stanje, v katerem je, je bil, vsaj tistih nekaj trenutkov. Vendar pa arhivska delavka pri tem ne oštine lista, ki ga je tip že spet pokril z roko, ampak, tako si predstavljam, škatle z diasimi in filmi, ki mu jih je prinesla prej in ki se jih ni niti dotaknil. Spodobnost ali službena etiketa ji prepoveduje, da bi ga direktno vprašala, ali misli s tem kaj narediti. In če ne, bi ona to zdaj počasi pospravila. Opomni ga le, naj bo malo tišji ali uvidevnejši do ostalih. Tip je v zadregi. Odpre škatlo, si mislim. Ga pa dias, »bela vezja«, s čimer misli najbrž arhitekturne načrte, ne prevzamejo niti približno toliko kot prej tisti seznam ali mestni register. Pokliče arhivarko, sem že, reče. Potrebujete projektor? ga morda vpraša ona. Ne, ni potrebe, ji morda reče on in vrne diaše. Kako je pa s tem? vpraša, si mislim, in k njej pomoli enega od kolutov, ki jih je našel v drugi škatli. Arhivarka ga z olajšanjem odpelje ven. Napoti ga v »temnico«, kot se mu zapiše na listek, sobo z napravami za pregledovanje mikrofilmov, si mislim.

Okna, zastrta z zavesami ali lamelastimi žaluzijami, na preprostih mizah trije ali štirje mikročitalci, si predstavljam. Kar dajte mi tole, reče arhivarka in tip ji izroči škatle, ki jih je prinesel iz čitalnice. Pa usedite se tjale. Ženska pritisne stikalo in zaslon pred njim se obarva belo. Rutinirano izvleče kolut. Poisci začetek filma in ga napolje med valji. Na zaslonu se prikaže dokument, morda prav »popis prebivalstva«. Naprej gre takole, mu začne dajati navodila in gumb pri tem zavrti v smeri urnega kazalca. Dokument zdrsne levo, z desne se prikaže nov. Nazaj pa tako, reče, in listina, ki jo je ravno začel brati, se zaustavi in vnovič prikaže, kakor da bi jo samo s pogledom potegnil nazaj. Ko boste končali, zavrtite tole ali pritisnite tule. In film se z veliko hitrostjo seleste navije nazaj na kolut. Poskusite, mu reče, tip poskusi, vendar ne zna takoj umiriti zadeve, dokumenti švigajo mimo. Kako se pa tole ustavi? reče, si mislim. Ja ne vrtite tako sunkovito, mu reče arhivarka. Počasi. Takole. Dela s starci, ki se jim tresejo roke, zato njen potrpežljivost ni zaigrana ali pretirana. Službenaja.

»Kot bi vstopil v časovni stroj,« se mu zapiše na listek, kar me veseli, tudi sama sem se nekoč počutila podobno. Ko sem bila še študentka. Ko sem pisala diplomsko. Ne vem, kaj mi je bilo pri teh napravah takrat tako všeč. Zdi se mi, da sem se ob njih laže zbrala. Kajti tam čas ni naluknjan. Zvezen in dvosmeren je. Ne tako kot na spletu. Kjer lahko vsak hip skočiš nekam drugam. Ob njih moraš tja priti. Greden naprej ali nazaj. Kar je, če veš, kaj iščeš, vaja v potrpežljivosti. Če ne, pa veš vsaj to, da se giblješ nekje tam, v tistem času ali obdobju.

Arhivska uslužbenka se poslovi, tako si predstavljam, »pusti me samega«. Tip potuje naprej in nazaj. Bere pa vse živo, kakor predtem v čitalnici. Kdaj pa kdaj ga prešine, »zanimivo, zelo zanimivo«. Nekje drugje je, zatopljen v nekaj tretjega.

Ženska, ki ga je pustila samega, se čez čas prikaže nad njim. Ste bili uspešni? ga vpraša. Ali: ste našli, kar ste iskali? Kot bi ravno priplavala izza koralnega grebena. Vsa barvita, »že kičasta«, in razmazana. Naposled izenači pritisk. Iz preteklosti pokuka v sedanjost. Nisem, reče, da nekaj reče, in še res je. In arhivska delavka se najbrž vrne k napotkom za prve uporabnike arhiva. Nekaj o potrpljenju. O vnaprejšnjih pripravah. O tem, da v arhivu nimajo vsega. O nervoznih ali fokusiranih strankah, ki vedno mislijo, da bodo našle, kar iščejo. O hiperaktivnih ali raztresenih strankah, ki nikdar ne najdejo, kar iščejo, pa čeprav imajo zadevo pred nosom. Morda ga hoče malo pomiriti, »ni vse na filmih«. Kakor da je arhiv kraj, kjer mora biti človek vnaprej pripravljen na spodrljaj. Nazadnje se ponudi, da mu bo pomagala. Kar je lahko tudi način, da bi ga nekako spravila od tam. »Prisede k meni,« se mu zapiše na listek – kakor mati k otroku, si mislim, ki ni naredil domače naloge. Gumb zavrti malo naprej in nazaj. Čakajte, čakajte, to pa ni pravi kolut. Ja kje pa je tisti od prej? Tip pokaže na škatlo. Jo potegne nekje izpod kupa. Ženska ponovno napolje trak, s katerim mu je prej demonstrirala, kako naj upravlja z napravo. Takole, reče, vidite, in potrka po zaslonu mikročitalca, na njem »popis prebivalstva«. Tule bodo tudi listi (»družinski list«). Če so bili vaši takrat (»31. marec 1931«) v hiši, jih bova našla tu. Naslov je že pravi (»Poljanska 15«, nekje druge »Gestrinova 3«, čeprav gre najbrž za isto zgradbo), mu reče, si mislim. Tip od strani škili k njej, kdaj pa kdaj ošine zaslon, po katerem drsijo popisni listi z imeni stanovalcev ali družin.

Kaj je pa tole? reče arhivarka in že spet potolče po mikročitalcu. Kakor jaz po zaslonu. Tam je z najbrž energično in odločno pisavo, v prevodu na posnetku pred mano pa zmedeno ali negotovo, napisano: »Moretti Josip, načelnik v zavodu delavskega zavarovanja«.

Kaj se zgodi potem? Ne vem, si pa prestavljam, da sta pri popisnici. Ženska mu reče, poglejte, tule so vsi. Tip si misli: pa res. Ali: no, končno. Iz njega pa pride: niso pravi. Ženska naredi začuden obraz. Kako ne? A, šalite se, mu morda reče. Ne, ne, niso, niso, zveni kot odmev. Dovolj! zakriči nekaj v njem. Najprej se ukazu še nekako upre. Vstane. Obrne se stran. Pritisne na žagasti jeziček ključa v žepu. Pogrize pikanten čili, ki ga ima tam. Si stopi na prst. Se oklofuta po obrazu. Uščipne v roko. Ženska takrat še sedi, si mislim, in ga gleda od spodaj. Pa kaj je s tem tipom? Ali: pa saj je bil še malo prej čisto normalen, zdaj pa takole. Preplavlja ga blaznost. Hoče se usesti nazaj k njej. Pa še kar stoji. Ženska ga morda vpraša, ali želi fotokopijo popisnice. Tip se ji v mislih opraviči. Iz njega pa pride: ne, nobene fotokopije nočem! Močneje pritisne na ostri predmet v žepu. V ustih ga žge. Zadati bi si moral še kakšno hujšo bolečino od klofute, da bi se nekako obvladal. Pa tudi to ni gotovo. Ko je pred nečim, kar bi mu vsaj malo razjasnilo reči, odpove. Takrat v njem nekaj poči. Nekaj se zalomi. Misli: da. Reče: ne. Ali obratno. Reče, bom še malo ostal, vzame malho in gre.

X.

Čez dan je kdaj pa kdaj še posijalo sonce. Takrat so se temperature dvignile, da nisi vedel, kam s cunjami, ki si jih zjutraj navlekel nase. Ko je sonce zašlo ali so ga zastrli oblaki, pa se je v hipu shladilo. Pogledi ljudi so se, kakor ob jutrih, že spet uprli v tla: obrazi malo zaripli ali bolehno bledi; glave povečini v kapah, kapucah, med naušniki; vratovi pogreznjeni v pulije in puloverje ali pa oviti v rute in šale; rame dvignjene in roke potisnjene globoko v žepe jaken in bund. Nad reko se je takrat prikazala megla, skozi katero je presevala rumena svetloba uličnih svetilk in za katero se mi je (odvisno od količine popitega alkohola ali števila pokajenih džojntov) zdelo, da kakor v kakšnem gotskem romanu oblizuje okoliške stavbe.

S Klaro sva bila redno na zvezi. Slišala sva se tudi po večkrat na dan. Vendar pa se mi je zdelo in se mi še vedno zdi, da se njej ni posebej mudilo, da pridem k njej. Prej je hotela do konca ali vsaj do mogoče vselitve prenoviti očetovo stanovanje. In to moram narediti sama, mi je ponavljala. Na drugi strani je ponavljala, naj pripravim material. Naj ne prihajam praznih rok. Naj prinesem zapiske, če ji že ne mislim prej prevajati in pošiljati ...

Tiste dni sem, najbrž tudi zaradi vremena, veliko premišljeval o Barceloni, pa o hiši, ki jo prenavlja, in kleti, ki naj bi ostala taka, kot ji jo je zapustil oče. Večkrat sem se spomnil groba na griču nad pristaniščem, kamor me je peljala na vino in od koder sem potem gledal dol v sonce, da sem imel pred očmi, tudi če sem jih zaprl, še vso pot do hiše oranžno piko. Tukaj pa je že dišalo po snegu. Enkrat vmes sem vendarle moral z doma. V lokalnu pri tržnici sem čisto po naključju naletel na žensko, za katero sem pred časom prevedel nekaj reči. Takrat je bila,

46

če me spomin ne var, vodja trženja pri slovenski podružnici španskega proizvajalca oblačil. Zdaj je pri gospodarski zbornici organizirala srečanje španskih in slovenskih podjetnikov. Ravnno sem pomislila, da rabim prevajalca, je rekla, in srečam vas. Včasih mora biti človek previden, na kaj pomisli, sem poskusil biti duhovit. Bi vas zanimalo? je rekla. Sicer imamo prevajalce, je še dodala. Bi, sem ji segel v besedo, ne da bi vedel, v kaj se spuščam. V glavnem gradbeništvo, energetika, telekomunikacije, je rekla in pobrskala po torbi. Za zdaj bi rabila prevode brošur in katalogov, je rekla, pozneje morda še spletnih strani, in predme potisnila publikacijo s sliko nasmejanih gradbincev. Za pokušino, je rekla. Ostalo vam pošljem v naslednjih dneh. Mogoče sem takrat nezavedno, iz nekega notranjega odpora do dela, ki sem si ga takole nakopal, sklenil, da grem v arhiv, kamor me je pošiljala Klara. Z žensko sva pred tem še kar nekaj časa gledala vsak v svoj mobil. Naposled sva le dobila pihačo, se dogovorila, da bova v prihodnje komunicirala po elektronski pošti, in se poslovila.

Na poti domov sem se ustavil v trgovini. Poskusil sem narediti paello. Vmes sem hypnotiziral rdečo piko pri Klarini ikoni in, da bi jo nekako priklical, trkal po hiški na zemljevidu Barcelone, ki sem ga obesil na edino prosto steno nad jogijem. Lahko bi tudi malo pospravil, sem si rekel in se pri tem ozrl po kupih. Posoda v koritu se je dotikala pipe. Ena runda perila je še vedno visela s plastične vrvi, napete, kot običajno, med kljuko na vratih in tisto na oknu. Drugo sem pred dvema dnevoma nekako obesil na mrežo, tako da sta bila prosta v resnici le še taburet in jogi. Pa še ležišče je bilo do polovice založeno s cunjami in knjigami. Namesto da bi se lotil pospravljanja in zlaganja reči v edino omaro, sem, kot običajno, začel premišljevati o tem, da bi potreboval večje stanovanje ali vsaj klet ... Vendar pa česa večjega od garsonjere s svojimi prihodki nisem mogel najeti.

47

Lahko bi si, ampak potem ne bi imel niti za tole rižoto, sem si rekel in degustiral kvazipaello ... V primerjavi s to luknjo bi bila klet Klarinega očeta pravo razkošje. Da o strehi ne govorim. Da o bližini morja ne zgubljjam besed. Edinole boljšega dilerja bi si moral najti. Tisto zadnjič je bilo perje. Ampak glede na Klarino kartoteko s tem ne bi smel imeti večjih težav. Tako sem blodil v mislih, dokler nisem zaslišal zvočnega signala. Kaj imaš pa na sebi? Odejo? Pa na glavi? Ah, nič. Razdrl sem turban iz brisače, odvil šal. Krožnik sem pustil na hladilniku, za katerim sem stoe jedel, se usedel na indijski taburet in pomahal v prenosnik.

Zakaj imaš pa tako temno? je vprašala. Dežuje. Ja pa prižgi luč. Ne zaleže, sem rekel. Rdečelasta koketa se je nasmehnila, pogledala vstran in izginila z zaslona. K meni je posijalo sonce. Potem se je na zaslonu že spet pojavila kockasta Klara. Zvok je zaostajal za sliko, na omrežje je bila priklopljena prek telefona. Zakaj si aplikacije ne inštalira na telefon ... Ne, ne bom ... Sklenil sem, da bom tiho. Da ne bom pljuval v lastno skledo. Očitno sva bila oba tehnološko hendikepirana. Ne ona ne jaz na nobenem socialnem omrežju. Resetirava?

Se vidiva raje malo kasneje, sem najprej prebral z rdečelaskinih ust. Potem pa sem to tudi zares slišal. Zdaj pride Enric. Da se je vrnil z Dunaja. Da sta bila pred tem v trgovini. Da sta kupila barve. Aja, on ti pa lahko pomaga ... Ni problema, sem rekel lahko in pogolnil svinčeni ponos. Koketa je še nekaj časa zrla vame. Potem je pokimala. Klara je najbrž pokimala že prej in je zatem tudi plešec z očali (še vedno ogrnjen v odejo iz pliša) še nekaj časa butasto zrl vanjo. Klara je potem postala trenutno odsotna in tako je bilo vse do večera.

Čeprav je bil prenos res lahko slab in je res lahko prav takrat vstopil Enric, sem zdaj že vedel za skriti motiv, protestirala je, hotela je, da ji prej kaj napišem.

XI.

Najprej sem se lotil obnove, ki sem jo naslovil *Teden v Barceloni*. Šolsko. Prav bedno. Izbrisal in se lotil znova. O tem, kako sem novo okolje občutil kot nov začetek ali vnovično rojstvo. Patetično. Še huje, nadvse dolgočasno. Potem sem se lotil recepta. Kakšnega recepta? Lahko bi ji prevedel kaj z listkov ... Zrl sem v zaslon ali v prazno, kar je bilo eno in isto.

Ne vem, zakaj ji nisem preprosto napisal, da sem v mislih še tam. Da sem bolj tam kakor tu. Da se tu počutim, kot da si kupujem vozovnico za tja. Da zato lazim naokoli. Čeprav niti ne. Da sem v glavnem doma. Da vreme ni za nikamor. Lahko bi ji omenil, da sem pripravil paello. Čeprav neprimerljivo s tisto v parku. Ali da pogosto pomislim na to, kako sem se tam ob grobu njenega očeta, od koder so bili ladijski kontejnerji doli v pristanišču videti majhni in zloženi kot lego kocke, počutil kot prerojen. Kot bi zamenjal kožo.

Lahko bi ji napisal, da sem v baru pri tržnici – kjer sem čisto slučajno naletel na žensko, ki je zdaj delala na gospodarski zbornici in ki mi je v prevod podtaknila korporativne brošure in kataloge – pomislil, kako sem v tistem v Barceloni brez strahu, da bi karkoli zamujal ali česa ne naredil, bral nogometne novice. Da sem na steno obesil zemljevid z njenimi križci in hiškami. Da sem se z redarjem v rumenem telovniku znašel v boksarskem ringu. Padel sem v prvi rundi. Da sem se zjutraj zbudil ves zaležan. Sanjal sem tudi o hiši in kleti in moškem z belimi lasmi, ki se je sklanjal nad listine, poskušal je nekaj napisati, vendar se mu je vsakič znova zlomil svinčnik, kar ga je močno ujezilo. Mislil sem, da ga gledam. Nato pa sem spoznal, da je tisti, ki gleda, nekdo drug. Da ta gleda mene. Čudne sanje, v katerih se preobrazim v pisarja. Ogenj. Nekakšen požar. Vse

izgine v plamenih. Da zdaj ne vem več, ali je bilo to, preden sem šel v arhiv ali po tem.

Lahko bi ji napisal vsaj to, da sem bil v arhivu. Še prej v lokalnu kavi, kjer je k meni brezobjirno prisedla gruča mul, pile so limonado iz recikliranih kozarcev za kumarice in me s pogledi podile stran (ena je rekla: kaj buljiš?), da sem voznika lokomotive – na vozičkih so pridno sedeli turisti – vprašal za smer, da mi traktorist ni znal povedati, kam, da pa sem se potem le ozrl tja gor nad obok z grbom in napisom Mestni arhiv. Da sem si v veži ogledal razstavo pisem vojakov s Soške fronte, pomislil na to, da bi šel v Pamplono, potem pa na dvorišču, tam pri vodnjaku, pokadil cigaretto, kar uslužbenki (uslužbenka zato, ker je izginila za vrati Vstop nezaposlenim prepovedan) ni bilo všeč, spačila se je, kot bi pogolnila kaj nagnusnega, da mi je njen kolegica pokazala znak s prečrtano cigaretto, ob katerem sem si zaželet novo, in me napotila po stopnicah gor, kjer naj bi bila arhivska čitalnica. Da sem gori naletel na žensko, ki je bila oblečena, kot bi tja prišla naravnost s kakšnega partija. Da sem šele takrat, ko mi je rekla, ali mi lahko kako pomaga, pomislil, da bi resnično potreboval pomoč, ampak ne njeno. Pač nekoga, ki bi mi znal pojasniti, kaj sploh počnem tam.

Lahko bi ji omenil to, da se je nato odvil bizaren pogovor, da me je ženska vprašala, po kaj sem prišel, jaz njej, po podatke, ona meni, da imajo pa teh tukaj precej, jaz njej, o hiši, ona, imate naslov, jaz njej, ne, nato na Poljanski, ona, torej bova morala pogledat na zemljevid, še kaj?, jaz njej, o starih starših, čigavih?, ja mojih, da se mi je začelo vrteti v glavi. Da je ženska to začutila in prevzela pobudo, rekla, pojdiva lepo po vrsti, pri tem pisala nekaj na listke, si zraven zadovoljno mrmrala, kot da bi raziskovala ona in bi bil sam tam bolj za okras. Lahko bi ji malo opisal čitalnico, bolj sobo za preverjanje znanja ali šolsko učilnico.

Plitvo dihanje in škrebljanje svinčnikov, zvok, ob katerem sem si zaželet, da bi tudi sam kaj napisal. Šelestenje papirjev. Kisalkasto zatohllost pokvarjenih želodcev in suhega znoja. Se nekoliko posvetil negibnim (osredotočenim ali izklopjenim) starcem. Lahko bi ji omenil betežnega Sizifa, ki je vsakič, ko je kaj napisal ali narisal, vsaj toliko časa potem tisto tudi radiral. Da me je ženska poklicala k predalniku z zemljevidi. Da me je njen poznavalski prst, ki je odločno drsel po vrstanah črtah, spomnil nate, vodička! Da je šla ženska potem pogledat v depo. Da sem šel sam k mizi, kjer sem našel neki zelo star mestni register, ki me je čisto prevzel. Da sem padel noter in pri tem pisal nekaj čisto drugega od tistega, kar naj bi pisal. Da se je kmalu (čeprav kdo ve, koliko časa je minilo) od nekod že spet prikazala kričeče oblečena in za tisto okolje čisto preveč angažirana arhivarka in predme porinila škatlice z diapositivi in mikrofilmi. Da jih najprej nisem niti pogledal. Nisem se mogel ločiti od registra, kot bi se tja skril pred tistem, kar bi lahko našel na diasih ali filmih.

Ne vem, zakaj ji nisem preprosto napisal, da me je ženska potem odpeljala, bolje rečeno odgnala, v sobo s projektorji ali mikročitalci. Da je bilo kar zanimivo prebirati v arhaični slovenščini spisane novice, reklame za lekarnarje, čevljarje, cigarete in brivce, da sem tudi tam izgubil občutek za čas in to, kar naj bi tam pravzaprav iskal. Da me je, ko sem videl silhueto, ki se je prikazala na vratih, zmrazilo. Da je ženska, ki me je opazovala od tam, čez čas prisedla k meni in napeljala film iz tistega koluta, ki sem ga odrinil na stran. Da ji ni bilo jasno, zakaj si sam nisem pogledal popisnic. Lahko bi ji priznal, da me je, ko sem na zaslonu zagledal družinske liste z imeni stanovalcev, začelo črvičiti v želodcu. Da sem takrat začel svoje reči pospravljati v malho. Da je bila ženska navdušena, kot bi zadela

na loteriji. Da pa je mene prešinilo, da s tistimi nekaj imeni tam nimam kaj. Nikdar nisem hotel pisati biografije, nikdar nisem imel ambicije risati družinskih dreves, razen tega mislim, da nima pravega smisla ukvarjati se s sabo, če se začнем ukvarjati s sabo, me začne črvičiti v želodcu, postane mi slabo, zakaj bi se spravljal v tako stanje. Lahko bi ji omenil, da sem v hipu, ko sem na zaslonu zagledal imena Josip, Ivana, Vera, Franc, Jože, pomislil, pisava uradnika, ženski pa rekел, hvala lepa, to bi bilo vse, se poslovil in šel. Čeprav to ni čisto res, še prej sem vseeno prepisal podatke, pri tem pa pomislil, da nisem nič boljši od starcev v čitalnici.

Nazadnje sem ji za silo prevedel register, ki ni imel zveze z mojo nalogu, in ji napisal še stavek ali dva: pravzaprav le to, da sem bil v arhivu. Tako za tem, ko sem ji pošto poslal, je pikica ob Klarini ikoni ozelenela. Vklopila sva video. Na moji strani je bila v oknu že trda tema. Na njeni je bilo še precej svetlo. Na tej sem kakor kup nesreče, ves izmogzan in prehlajen, zavit v odejo sedel na taburetu. Na oni se je Klara v kratkih rokavih in belem pajacu, ki je poudarjal rdečico na njenem obrazu, sproščeno gugala in pijuckala vino. Videti je bila že nesramno sproščena in zadovoljna. Prijetno utrujena, je rekla ona. V ozadju je sonce izza obzorja na podolgovate oblake, ki so se vleki čez vse nebo, projiciralo abstraktne sivo-rumene slike. Klara me je pohvalila za prosti spis v španščini. Pustiva zdaj to, sem ji odvrnil v zadregi. Povej raje ti meni, sem hotel čim prej zamenjati temo.

Soba za goste da je že skoraj gotova. Za zdaj naj bi bila tam kar spalnica. Potem se bom lotila knjižnice, je rekla. Zgornji prostori da jo še čakajo. Razgovorila se je o notranji opremi, kako je vse drago, kako težko je dobiti tisto, kar hočeš. Da so ji ljubše reciklirane reči, da kupujemo umetno kramo, medtem ko se da iz prave krame narediti sijajne reči. Nisem ji sledil.

52

V njen besednjak so se vrvale trše katalonske besede, ki jih ni več prevajala v španščino. Če česa ne boš razumel, me boš že vprašal. Če česa nisem razumel, sem bil tiho. Tudi če bi mi govorila v slovenščini, marsičesa ne bi razumel in ji prav tako ne bi segal v besedo ... Je bilo pa zdaj res laže. Kajti vmes sem bil tam in vedel sem, o čem mi govorí (čeprav nisem razumel vsega, kar mi je povedala). Stanovanje zdaj ni bilo več trisobno, ampak hiša. Živa meja ni bila iz rezanih grmovnic, ampak iz bodečih rastlin. Soba za goste je bila pleskarska delavnica. Knjižnica lesarska. Kuhinja je bila pilotska kabina. Do stranišča si moral skloniti glavo. V zgornje nadstropje si moral po požarnih stopnicah. Kopalnica je bila v delu. Sobi prazni. Ena je gledala na park. Druga na stavbo nasproti. Terasa je bila ravna streha z razgledom na mesto. Klet pa ni bila klet in je bila klet. Kakor vzameš. Klara je malo potarnala. Nekaj o materi in stroških ali mojstrih, ki stanejo, pa zato niso nič bolj zanesljivi. Službe ni omenila. Ali pa je rekla le, ah, ko bi bilo vsaj kaj tujine.